

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مرحله‌ی آماده‌سازی فایل				
پیاده‌سازی	تصحیح و ویرایش اولیه	ذکر مأخذ	ویرایش دوم	تکمیل مأخذ و ویرایش نهایی

ماه رجب، ماه پاک شدن

با عنایات الهی وارد ضیافت‌خانه‌ی امیرالمؤمنین علیه السلام شدیم. در ماه رجب، دوستان امیرالمؤمنین علیه السلام خود را مهمان خوان عنایات علوی می‌بینند. امیرالمؤمنین علیه السلام با لطف، محبت، فضل و رحمت خودشان، دوستانشان را مهمان کرده‌اند. ماه رجب، ماه امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ ماهی است که به برکت توجهات علوی علیه السلام وجود مؤمن از شائبه‌های غیرخدایی پاک می‌شود. این ماه، ماه توبه و استغفار است. فلذا در *مفاتیح‌الجنان*، *مراقبات* مرحوم ملکی تبریزی و کتاب‌های مفصل‌تر دیگر مثل *اقبال‌الاعمال* سیدبن طاووس و امثال آن دیده‌اید که در احادیث این ماه تأکید ویژه‌ای بر ذکر استغفار با عبارت‌های مختلف شده است. توصیه شده که انسان فراوان ذکر **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ** بگوید؛ هر صبح و شام هفتاد بار **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ وَ أَتُوبُ إِلَيْهِ** بگوید و بعد دست‌ها را به‌سوی آسمان بلند کرده و به خدا عرضه بدارد: **اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَ تُبْ عَلَيَّ**^۱ و اذکار دیگری مثل **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ ذَا الْجَلَالِ وَ الْإِكْرَامِ مِنْ جَمِيعِ الذُّنُوبِ وَالْآثَامِ**^۲. اذکار متعددی نقل شده است؛ چه آنها که مستقلاً توصیه شده و چه آنها که به‌تبع یک عمل مستحب و در تکمیل آن نقل شده، مثل نماز روزهای جمعه که بین ظهر و عصر خوانده می‌شود. نماز فوق‌العاده عجیبی است! فوق‌العاده است! بعد از آن چهار رکعت نمازی که هر رکعتش حمد است و هفت آیه‌الکرسی و پنج

۱. سیدبن طاووس، *اقبال‌الاعمال*، ج ۲، ص ۶۴۸ و عاملی، *وسائل‌الشیعه*، ج ۱۰، ص ۴۸۴.

۲. ملکی تبریزی، *المراقبات*، ص ۱۰۱ و قمی، *مفاتیح‌الجنان*، اعمال ماه رجب.

قُلْ هُوَ اللَّهُ، بعد از اینکه این دو تا دو رکعت پیاپی خوانده شد، ده بار استغفار می‌کند: **أَسْتَغْفِرُ اللَّهَ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَ أَسْأَلُهُ التَّوْبَةَ**.^۳

علی‌ای‌حال ماه [رجب]، ماه استغفار است. امیرالمؤمنین علیه السلام در این ماه، وجود دوستان خودشان را از هر چه غیرالهی است پاک می‌کنند. طبیعتاً احتمال این وجود دارد که انسان در جریان زندگی دنیوی به معصیت، ذنب یا غفلت مبتلا شود. [البته] خدا نکند انسان مرتکب معصیت شود. معصیت یعنی عصیان کردن، یعنی گردنکشی و سرکشی کردن. [اگر] کسی با این روحیه فرمان خدا را زیر پا بگذارد، خیلی عظیم است. لذا به هر گناهی معصیت گفته نمی‌شود. اگر عزم عصیان، سرکشی، فرمان خدا را زیر پا گذاشتن و گردنکشی کردن در برابر امر الاهی باشد، اسمش معصیت است، عصیان است، سرکشی است. اما گاهی اوقات انسان [اراده‌اش ضعیف است]، زورش به خواسته‌های نفسانی و وسوسه‌های شیطانی نمی‌رسد؛ آنجا از نفس یا شیطان زمین می‌خورد و خلافی از او صادر می‌شود؛ اما این معصیت نیست، این گناه است، این ذنب است، این حداکثر، اثم است، و چندان دور از ذهن نیست که اتفاق بیفتد. دوست اهل بیت علیهم السلام اهل معصیت نیست؛ ولی ممکن است گناه از او سر بزنند. ماه رجب ماهی است که این گناهان پاک می‌شود.

لطیف‌تر از هر دوی اینها غفلت است. گاهی اوقات انسان دچار غفلت می‌شود؛ در چرخه‌ی جریان زندگی مادی و طبیعی دنیوی، حقایق عالم بالا و خدا را فراموش می‌کند. به حول و قوه‌ی خودش متوجه می‌شود؛ به زرنگی‌ها و تیزهوشی‌ها، به برنامه‌ریزی‌ها و تلاش‌های خودش متکی می‌شود، چه در مسیر مقاصد مادی و دنیوی، و چه حتی در مسیر مقاصد معنوی و اخروی. این غفلت است؛ فراموش کردن این [موضوع] است که همه‌کاره‌ی این عالم خداست. نه از حول و قوه‌ی من کاری برمی‌آید، نه حول و قوه‌ی دیگران. چشم دوختن به حمایت و معاضدت دیگران غفلت است؛ امید بستن به توانمندی‌های

۳. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۶۳۷ و عاملی، وسائل‌الشیعه، ج ۸، ص ۹۶.

خود هم، غفلت [است]. ماه رجب آمده است تا انسان را از این غفلت هم پاک کند. بالاتر از این، آمده است که انسان را از توجه به غیر خدا پاک کند. اینجا دیگر مرتبه‌ی فاعلیت هم نیست؛ این است که انسان هستی‌یی غیر خدا را ببیند. فرمود: **وَجُودُكَ ذَنْبٌ لَا يُقَاسُ بِهِ ذَنْبٌ**.^۴ همین که در پیشگاه حق متعال احساس وجود می‌کنی و برای خودت هستی قائلی، این گناهی است که هیچ گناهی با آن قابل‌مقایسه نیست. ماه رجب ماهی است که انسان را از این گناه هم پاک می‌کند.

توبه‌ها می‌تواند ناظر بر همه‌ی این مراتب باشد و همه‌ی این تفضلات به عنایت امیرالمؤمنین علیه السلام است؛ همان امیرالمؤمنینی که در ماجرای فتح مکه به امر رسول الله صلی الله علیه و آله پا بر شانه‌ی پیامبر نهادند، بالا رفتند و کعبه را از بت‌هایی که درونش بود پاک و خالی کردند. لذا با استمداد از ولایت علوی می‌شود کعبه‌ی دل را در ماه رجب از همه‌ی بت‌هایی که در آن جا گرفته، خالی، پاک و تطهیر کرد. همه‌ی آنچه انسان به آنها دل بسته و در دل انسان جا گرفته‌اند، همه‌ی آنها بُتند و این بت‌ها با زور ما بیرون ریخته نمی‌شوند. تقلاهای ما در پاک کردن کعبه‌ی دل به جایی نمی‌رسد. امیرالمؤمنین علیه السلام هستند که با ید ولایتی خود، با ید یداللهی خود می‌توانند خانه‌ی دل انسان سالک را از هرچه محبت به غیر خداست خالی، پاک و تطهیر کنند. ماه رجب ماهی است که چنین عنایتی از جانب امیرالمؤمنین علیه السلام به صورت غیرعادی صادر می‌شود.

خیلی سال پیش در جلسه مثالی زدم. خاطرم هست که سال‌های اوّل جلسات بود. بیست یا بیست‌وچند سال پیش؛ راجع به ماه رجب عرض کردم همه‌ی ما بالاخره خواهر یا برادری کوچکتر از خودمان دیده‌ایم که مادرمان به او شیر می‌داد. در مواقع عادی، بچه که بخواد شیر بخورد، باید سینه‌ی مادرش را به نحوی تحریک کند؛ با دست کشیدن یا لب زدن به سینه‌ی مادر، آن را تحریک کند تا شیر جریان

۴. از اقوال اهل معرفت است: بهایی، منهاج‌النجاح، مقدمه‌ی ۲، ص ۶۳؛ صدرالدین شیرازی، شرح اصول‌الکافی، ج ۱، ص ۳۸۹ و

فیض‌کاشانی، وافی، ج ۱، ص ۱۰۳.

پیدا کند و بتواند از سینه‌ی مادرش شیر بنوشد. این برای مواقع عادی است. اما مواقعی هست که به اصطلاح خانم‌ها می‌گویند سینه‌ی مادر رگ کرده است؛ یعنی شیر در رگ‌های آن برای خارج شدن فشار می‌آورد. اینجا دیگر لازم نیست بچه برود سینه‌ی مادر را تحریک کند تا شیر جریان پیدا کند؛ اینجا عکس قضیه است. اینجا مادر به بچه التماس می‌کند که سینه‌ی او را بمکد. مادر التماس می‌کند. ماه رجب چنین ماهی است. منبع فیض الهی، منبع رحمت، غفران و رضوان الهی گویا رگ کرده و به بنده‌هایش التماس می‌کند.

هر شب، ملک داعی را می‌فرستد. از سر شب تا سحر فریاد برمی‌دارد و ندا می‌دهد تا افراد را برای بهره‌مندی از فیض الهی و رحمت رجبیه دعوت کند. فرمود: **أَنَا جَلِيسٌ مَنْ جَالَسَنِي**: من همنشین آن کسی می‌شوم که با من بنشیند. **وَأَنَا مُطِيعٌ مَنْ أَطَاعَنِي**^۵: من فرمانبر کسی می‌شوم که فرمان من را ببرد. پناه بر خدا! گویا التماس می‌کند. چنین ماهی است ماه رجب! فرصت مغتنمی است که خدای متعال به برکت امیرالمؤمنین (علیه السلام) برای دوستان ایشان فراهم کرده است.

امیدواریم خدای متعال این توجه و توفیق را به همه‌ی ما بدهد که مراقب باشیم این سه ماه ما با نه ماه دیگر تفاوت کند. این ماه‌ها ماه مستی کردن است؛ ماه مستانه بندگی کردن است. فرمود:

نگویمت که همه‌ساله می‌پرستی کن سه ماه می‌خور و نه ماه پارسا می‌باش
آن نه ماه دیگر عاقلانه عبادت کن! اما این سه ماه عاشقانه عبادت کن! عاشق هیچ حدی نمی‌شناسد.
امیدواریم خدای متعال طعم این عشق را به ما بچشاند. با محبت خودش قلب ما را تصرف کند و از محبت غیر خودش خالی سازد و توفیق بهره‌مندی از این فیض‌هایی که مثل باران تند و رگبار می‌بارد و هیچ‌جا را بی‌نصیب نمی‌گذارد، به همه‌ی ما عنایت فرماید.

۵. سیدبن طاووس، اقبال‌الاعمال، ج ۲، ص ۶۲۸ و مجلسی، بحارالانوار، ج ۹۵، ص ۳۷۷.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ عَجِّلْ فَرَجَهُمْ